

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Tureluur (*Tringa totanus*) A162

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De tureluur broedt in graslanden, hoogveengebieden, steppen en open moerasgebieden in de gematigde en noordelijke (boreale) klimaatszones. Tijdens de doortrekperiode kunnen tureluurs overal in Nederland worden aangetroffen. Ze zijn dan echter talrijker in het noordelijk en westelijk deel van het land, terwijl de grootste aantallen zich concentreren in de intergetijdengebieden in de Waddenzee en in de Delta.

De Nederlandse intergetijdengebieden worden in de winter voornamelijk bevolkt door tureluurs uit IJsland. De meeste van de in Nederland broedende tureluurs en de vanuit het noorden komende doortrekkers trekken 's winters naar de meer zuidelijke kusten van West-Europa tot aan West-Afrika.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de tureluur in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende tureluurs liggen verspreid over het Europese continent (*T. t. totanus*), de Britse eilanden¹⁹ (*T. t. brittanica*) en IJsland (*T. t. robusta*). De IJslandse populatie wordt geschat op 65.000 vogels; hiervan overwintert ongeveer een kwart in Nederland. Bij *Tringa totanus totanus* worden twee populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante Oost-Atlantische populatie wordt geschat op 250.000 vogels. Hiervan verblijft tijdens de doortrek in juli ook ongeveer een kwart in Nederland.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: In de getijdengebieden zoeken tureluurs voedsel op drooggevalle getijdenplaten, met name langs de randen van geulen en prieden, op slikkige platen, in achtergebleven ondiepe plassen en langs de randen van mossel- en oesterbanken. In het binnenland zoeken ze voedsel in waterrijke gebieden, in slikkige gedeelten of in zeer ondiep water, na periodes met regen ook in vochtige graslanden. Rusten doen de tureluurs in rustige open landschappen nabij het voedselgebied. Dat zijn bijv. kwelders, binnendijks gelegen graslanden en gebieden met ondiep water en slikranden, zoals inlagen en kreken. Tureluurs gebruiken gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen waarbij ze zich vaak in grote groepen concentreren.

Tureluurs broeden bij voorkeur in zoute graslanden. De hoogste dichtheden bereikt deze soort in ons land ook in het broedseizoen op de kwelders en schorren in het Waddengebied en in de Delta. De tureluur broedt ook in graslandgebieden, maar in de afgelopen 25 jaar heeft de soort een groot deel van zijn broedgebieden in Oost- en Zuid-Nederland verlaten. Tureluurs weten zich in Noord- en West-Nederland vrij goed te handhaven, ook in intensief bewerkte graslanden. Dit is mogelijk een gevolg van het feit dat de ouders hun kuikens, zodra ze uit het ei zijn gekomen, meenemen naar de sloten waar ze voedsel kunnen vinden langs slikkige slootkanten.

¹⁹ Hier wordt de opvatting van *Waterbird Populations Estimates – Third Edition* gevolgd, dat *T. t. brittanica* alleen op de Britse eilanden broedt en in Nederland ook geen geregeld voorkomende trekvogel is.

Voedsel: Het voedsel van de tureluur bestaat uit wormen, kleine kreeftachtigen en schelpdieren en wadslakjes. Soms wordt in een groep met zwarte ruiters of andere ruiters gevoerageerd. In ieder geval in getijdengebieden wordt ook 's nachts gevoerageerd. Sommige tureluurs verdedigen winter-territoria op het wad.

Rust: Recreatie, vliegverkeer en werkzaamheden kunnen de tureluurs verstoren in hun voedsel- en rustgebieden.

Windmolenparken zorgen mogelijk voor verstoring van de vliegbewegingen tussen voedsel- en rustgebieden (barrièrewerking). Landschappelijke en bodemveranderingen in getijdengebieden door werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld de aanleg van de stormvloedkering Oosterschelde of door klimaatsveranderingen kunnen negatieve doorwerken op de aantallen en verspreiding van de tureluur. De schelpdiervisserij heeft op de tureluur een beperkte invloed omdat de soort veel wormen eet. Ook de gaswinning en bodemdaling door gaswinning hebben waarschijnlijk nauwelijks invloed op de tureluurpopulatie maar de ontwikkelingen dienen goed te worden gevolgd.

4. Huidig voorkomen

Tijdens de doortrekperiode kunnen tureluurs overal in Nederland worden aangetroffen. Ze zijn dan echter talrijker in het noordelijk en westelijk deel van het land, terwijl de grootste aantallen zich concentreren in de intergetijdengebieden in de Waddenzee en in de Delta. Ook onze eigen broedvogels verblijven buiten de broedtijd vooral in intergetijdengebieden.

In de winter is het verspreidingsgebied sterk geconcentreerd op de zoute wateren; zeer kleine aantallen zijn dan nog aanwezig langs de grote rivieren en binnendijs in Noord- en Zuid-Holland. In de Waddenzee zijn in juli-augustus gemiddeld 30.000 exemplaren aanwezig, in de Oosterschelde 3.400, in de Westerschelde 3.100 en in de Voordelta (in mei) 2.500. Dit betreft vooral eigen broedvogels en doortrekkers uit Scandinavië. In de winter zijn in de Waddenzee aantallen geteld van 10.000-15.000 vogels (voornamelijk van de ondersoort *robusta*) maar bij strenge vorst vindt er een sterke afname plaats door verschuiving naar het zuiden. In de Delta liggen de overwinterende aantallen op 2.000 tot 3.000 tureluurs.

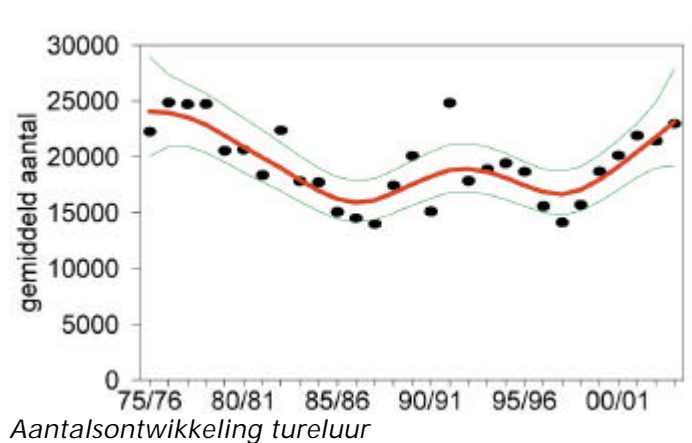

Verspreidingskaart tureluur

5. Beoordeling landelijk gunstige staat van instandhouding

Trends in Nederland:

De algemene trend voor zowel de Waddenzee als de Delta vertoont bij deze soort een stabiel beeld. Bij deze beoordeling dient te worden opgemerkt dat in het veld in de voor- en najaarsituatie geen opsplitsing in deelpopulaties mogelijk is. In de winter worden de aantallen van de tureluur in ons land voornamelijk bepaald door de aanwezigheid van de ondersoort *robusta*.

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de tureluur is sinds 1981 (1981-2003) stabiel. Over de meest recente periode 1994-2003 neemt de populatie matig toe.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
De verspreiding van de tureluur is niet wezenlijk veranderd.

Beoordelingsaspect populatie: onbekend
De populatie van de tureluur neemt niet af.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig
De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de tureluur zijn niet wezenlijk afgenomen.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig
De trend van de tureluur als niet-broedvogel wordt deels bepaald door de aantalsontwikkeling als broedvogel in ons land. Het aantal in Nederland broedende tureluurs lijkt stabiel, maar gezien de ontwikkelingen in de landbouw is een afname te verwachten. Daar komt bij dat de internationale Oost-Atlantische populatie als geheel afneemt.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 18.480 vogels (seizoensgemiddelde).

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Voor de tureluur als niet-broedvogel is behoud van de huidige situatie voldoende.

Oordeel: matig ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	?	matig ongunstig
Eindoordeel	gunstig	matig ongunstig

6. Bronnen

- Austin G.E. & Rehfisch M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (Charadrii) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58.
- Austin G.E., Peachel I. & Rehfisch M.M. 2000. Regional trends in coastal wintering waders in Britain. *Bird Study* 47: 352-371.
- Beintema A.J. & Timmerman Azn A. 1976. De Tureluur als "zoutliefhebber". *Het Vogeljaar* 24: 17-21.
- Cayford J. 1993. Wader disturbance: a theoretical overview. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 3-5.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. *Seevögel* 16: 34-38.
- Davidson N.V. & Rothwell P. 1993. Human disturbance to waterfowl on estuaries: conservation and coastal management implications of current knowledge. *Wader Study Group Bull.* 68 (Supplement): 97-105.
- Ens B.J., Wintermans G.J.M. & Smit C.J. 1993. Verspreiding van overwinterende wadvogels in de Nederlandse Waddenzee. *Limosa* 66: 137-144.
- Esselink P. 2000. Nature management of coastal salt marshes. PhD Thesis, University of Groningen, Groningen.
- Koepff C. & Dietrich K. 1986. Störungen von Küstenvögeln durch Wasserfahrzeuge. *Vogelwarte* 33: 232-248.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbeck P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. *Wadden Sea Ecosystem* 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Leopold M.F., Smit C.J., Goedhart P.W., Van Roomen M., Van Winden E. & Van Turnhout C. 2004. Langjarige trends in aantallen wadvogels in relatie tot de kokkelvisserij en het gevoerde beleid in deze; eindverslag EVA II (Evaluatie schelpdiervisserij tweede fase) Deelproject C2. Alterra-rapport 954. Alterra, Wageningen.

- Piersma T. & Koolhaas A. 1997. Shorebirds, shellfish(eries) and sediments around Griend, western Wadden Sea, 1988-1996. Rapport 1997-7. NIOZ, Texel.
- Piersma T., Koolhaas A., Dekinga A., Beukema J.J., Dekker R. & Essink K. 2001. Long-term indirect effects of mechanical cockle-dredging on intertidal bivalve stocks in the Wadden Sea. *Journal of Applied Ecology* 38: 976-990.
- Schekkerman H., Meininger P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Schothorst E. & Veenendaal D. 1999. Verstoring van vogels langs de Groninger Noordkust. *De Grauwe Gors* 27 (1): 7-13.
- Spaans B., Bruinzeel L. & Smit C.J. 1996. Effecten van verstoring door mensen op wadvogels in de Waddenzee en de Oosterschelde. IBN-rapport 202. Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Wageningen.